

Čarovný les

Text: Monika Tošenovská, Monika Vraštilová
Neoznačené foto: archiv Sluňákova

Sluňákov

Centrum ekologických aktivit
města Olomouce, o.p.s.

První jarní paprsky lákají ven, vyrazit za dobrodružstvím. Nechte se pozvat na tajemné místo, které se několikrát za rok zcela promění. Na jaře je nejkrásnější. Chvilu v něm napnou všechny vaše smysly. Ucítíte vůni česneku promísenou s vůní vody. Vaše oči zaplaví moře barev – bílá, žlutá, fialová či zelená. Vaše uši zaslechnou šplouchání vody a zpěv ptáků. Odvážní si ke svačince ochutnají štiplavý česnek medvědí nebo sladkou hluchavku. Dotykem můžete objevit rozmanitost kůry stromů, okusit vláhu půdy nebo se nechat polaskat svěží trávou. Ponořte se s námi do tajů a krás lužního lesa a poznejte, že se do něj můžete vypravit v kterémkoliv ročním období.

Lužní les je lesem tajemným, každou chvíli vypadá jinak. Mění se, jako kdyby někdo mávnul kouzelným proutkem – stejné místo nemusíme za pár měsíců vůbec poznat. Těchto lesů není u nás mnoho, i proto je stojí za to navštívit.

V lužním lese převažují listnaté stromy (vrby, lípy, duby, jasany, jilmy, javory). Územím lužního lesa protéká a klikatí se řeka, často se zde tvoří „louže“ (odtud nejspíš pramení pojmenování „lužní“ les) – tůně, tůňky a mokřiny.

Některé jsou stálé, ale většina se vytvoří na jaře, když taje sníh, a poté je sluníčko vysuší – říká se jim periodické tůně. I když jsou na světě jen krátkou dobu, žije v nich mnoho zajímavých a vzácných živočichů. Jedním z nich je zábronožka sněžní – malý korýš, který umí okouzlit barevnou hrou žaber a nožek. Žije krátce – jen dokud je v tůni voda, po zbytek roku odpočívají na suchém dně tůně jen velmi odolná vajíčka.

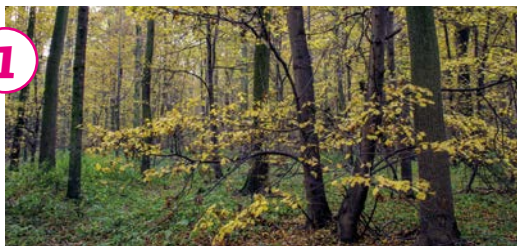
Žábronožka sněžní. Foto Josef Dvořák

🍷 Úkol v časopise

Během jednoho roku se lužní les mnohokrát promění. Podívejte se na fotky z lužního lesa a zkuste vymyslet, ve kterém měsíci v roce bylo dané místo vyfoceno. Podle čeho jste to poznali?

Správné řešení najdete na str. 89.

1

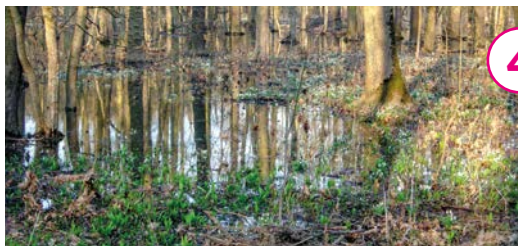
2

3

4

5

🌸 Jaro

Na jaře, když zima ztratí svoji moc, se po velkém tání sněhu začnou tvořit tůňe, ve kterých se to brzy začne hemžit drobnými živočichy (larvy komárů, perloočky, larvy vážek, berušky, ale i vzácné žábronožky či listonozi). Na stromech začnou pučet listy, a když první sluneční paprsky malinko prohřejí zem, začnou vystrkovat růžky první poslové jara – sněženky. Netrvá dlouho a celý les se „zabělá“ lány sněženek a bledulí, později sasankami a česnekem medvědím. Časem se přidá i fialová – dymnivky, plicníky, jaterníky a hluchavky, a žlutá – orseje, prvosenky a křivatce. Když vstoupíte do lesa, určitě vás „praští“ do nosu česneková vůně a budete v pokušení ochutnat. Určitě neváhejte! Jen pozor, ať si jeho listy nespletete s jedovatou konvalinkou. Jejich odlišení je snadné, když víte, čeho si všimát – poradte se tedy předem s atlasem. A když potom zatoužíte česnekovou chuť zajíst sladkým dezertem, vycumlejte medový kvítek hluchavky (bílé i nachové).

☑ **Úkol do terénu / Lov v tůni**

Při putování lesem potkáte velké množství tůní. Neváhejte tedy, vezměte si s sebou akvaristickou sítku a bílou misku a zkuste ulovit drobné živočichy. Sítkou pořádně zapátrejte pod vodou, nejlépe i kolem vodních rostlin. Vše, co se v sítkě zachytí (drobná zvířátka, kousky rostlin atd.), přeneste do misky s vodou a pozorujte, kteří vodní živočichové se v misce ve vodě objeví. Až ukončíte pozorování, nezapomeňte všechnu vodu z misky i s živočichy vrátit zpátky tam, odkud jste je vylovili.

☑ **Úkol do terénu / Pomazánka z česneku medvědího**

Možná vás zláká natrhat si hrst listů voňavého česneku. Je dobré listy natrhat dříve, než rozkvete bílými kvítky. Doma si můžete vyrobit zdravou svačinku. Nakrájejte listy česneku a smíchejte je s tvarohem nebo lučinou, trochu osolte a rychle jezte, než vám to sní ostatní. A vychutnávejte, je to jen jednou do roka.

Foto Milan Slavinger

☀ **Léto**

V létě se les promění v neprostupnou džungli, převládne zelená barva, stromy jsou plné listů, ze země raší kopřivy a plazí se trsy svízele příृतly, ze stromů visí chmelové liány a všude jsou hejna komárů. Tůně vyschly a zbyly po nich jen prohlubně. Vstoupit může jen velký dobrodruh.

Listy stromů v létě vytvoří téměř neproniknutelnou klenbu. Zveme vás na procházku korunami stromů.

☑ **Úkol do terénu**

Vezměte si s sebou kamaráda a větší zrcátko. Přidržte si zrcátko pod nosem a dívejte se do něj. Kamarád vás bezpečně povede a vy se můžete kochat a „procházet“ se korunami stromů. Určitě nezapomeňte žasnout. Je to velký zážitek.

Foto: archiv Sluňákova

✿ Podzim

Na podzim je lužní les také krásný – listy stromů hrají všemi barvami, dozrávají plody, ucítíte vůni hub, deštivých dnů i mlhavých rán. A když listí opadá, můžete se v něm brodit jako v moři. Seberte jeden list, pošeptejte do něj vaše přání a pošlete ho po vodě. Ty nejbarevnější listy a zajímavá semena posbírejte a můžete si z nich vytvořit různá zvířátka, podle vaší fantazie.

❄ Zima

V zimě les odpočívá přikrytý sněhovou peřinou. Větve stromů jsou holé, sem tam na nich zůstane barevná bobulka. Při procházce lužním lesem můžete sledovat stopy zvěře, ale také zapátrat, jestli se dají najít na stromech či pod sněhem nějaké barvy. Možná vás překvapí červený šípek, zelené listy ostružin, kousek kapradí, hnědá šištice olše, bukvice či žalud. Z těchto malých pokladů, které najdete pod sněhem, si můžete vytvořit krásnou památku. Jak na to?

Foto Monika Tošenovská

🍷 Úkol do terénu

Posbírejte různé přírodniny, dejte je do kelímku, zalijte vodou a nechte venku zmrznout. Poté vyklopte (půjde to snadněji, když kelímek na chvilku ponoříte do horké vody) a kochejte se, máte kousek lužního lesa doma.

V každém ročním období je lužní les trochu jiný. Krásně odráží všechny změny, které se v přírodě během roku dějí. Pokud vás tato proměnlivost zaujala, můžete si zkusit najít nějaké místo v přírodě, zkusit ho vyfotit každý měsíc a poté porovnávat a pozorovat, jaké změny se udály.

Pokud vás povídání o lužním lese bavilo a chtěli byste se o něm dozvědět více, vyhledejte si film o lužním lese v Litovelském Pomoraví, který získal cenu poroty na festivalu Tour Region Film, autorem je Miroslav Souček.

